

КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНОГО ФОРТЕПІАНО №2

Історія фортепіанного мистецтва

Освітній ступінь	бакалавр
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	Фортепіано
Статус	<u>обов'язкова</u> / вибіркова
Семестровий контроль	<u>екзамен/залік</u>

Курс	1, 2
Семестр	1-4

ECTS	10	
Годин	300	9
Лекції	70	2
Семінари	66	2
Самостійна робота	164	5

Інформація про викладача

ПІБ	Ринденко Оксана Валеріївна, в.о. професора, кандидат мистецтвознавства
Профіль викладача	
e-mail	oksanyrindenko@gmail.com , ifm1.2nmau@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Основною метою навчальної дисципліни «Історія фортепіанного мистецтва» є формування поглиблення знань студентів в галузі фортепіанної літератури, залучення їх до творчого дослідження основних фортепіанних стилів та виконавських шкіл, набуття навичок професійно, обґрунтовано аналізувати та оцінювати будь-яке явище у світі фортепіанного виконавства, а також творчо застосовувати набуті знання на власній виконавській та педагогічній практиці. Вивчення навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти сприяє розвитку їх художньо-виконавської індивідуальності, здатної самостійно орієнтуватися у всіх процесах сучасного фортепіанного мистецтва, використовуючи творчі надбання минулого та сьогодення та застосовуючи у своїй виконавській та педагогічній практиці найвищі художні критерії, притаманні творчості видатних композиторів та виконавців. «Історія фортепіанного мистецтва» перетинається з музичною естетикою, музикознавством, музичною педагогікою, методикою, загальною історією мистецтва, історією культури, історією музики, історією музичної педагогіки та інструментознавством. До програми курсу входять лекційні та семінарські заняття. Семінарські заняття мають на меті виховування у майбутніх спеціалістів навичок самостійної роботи, а також дають можливість здійснювати поточний контроль. В тематиці семінарів враховується виконавська та педагогічна практика студентів, що сприяє зв'язку теорії з практикою майбутньої професії. Систематично студенти пишуть письмові роботи, в яких аналізують та порівнюють прослухані найбільш визначні фортепіанні твори в інтерпретації видатних виконавців.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть наступних здатностей та вмінь:

- аналізувати музичні твори (зокрема фортепіанний, камерний, концертмейстерський репертуар) з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту;
- володіти методами опрацювання аналізу музичного репертуару для фортепіано та узагальнення музикознавчої літератури за фахом і спеціалізацією;
- демонструвати володіння музично-аналітичними навичками для жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору в процесі інтерпретації;
- володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом;
- використовувати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва у фаховій виконавській та педагогічній діяльності піаніста.

Навчальна дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує знання в галузі історико-теоретичної, культурологічної та практичної фахової підготовки. За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця навчальна дисципліна «Історія фортепіанного мистецтва» невідривно пов'язана з предметами як фундаментального (культурологічного, музикознавчого) циклу — «Історією світової культури», «Історії української культури», «Історією Західної музики», «Історією української музики», «Гармонією», «Аналізом музичних творів», «Поліфонією» та «Основами музичної інтерпретації» тощо, так і з предметами фахового циклу.

Отримані практичні навички та засвоєні теоретичні знання під час вивчення навчальної дисципліни можна використовувати в подальшому під час опанування навчальних дисциплін: «Спеціальний інструмент (фах)», «Концертмейстерський клас», «Камерний ансамбль», «Фортепіанний ансамбль», «Основи музичної інтерпретації», «Історія стилів у мистецтві» та «Музична критика». На рівні магістерської підготовки курс може стати засадничим для таких дисциплін як «Сучасні теорії сучасного фортепіанного виконавства», «Українське фортепіанне мистецтво», «Підготовка магістерської виконавської програми (фах)», «Підготовка магістерської наукової роботи» та інших.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber та ZOOM. Під час навчання та для взаємодії зі студентами використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань, а також обладнання (проектор, комп'ютер, апаратура для підсилення звуку і т.п. для електронних презентацій під час лекційних, семінарських, практичних занять та модульного або семестрового контролю.), музичні інструменти тощо.

Перелік тем

Тема 1. Вступ. Становлення фортепіанного мистецтва: від барокового клавіру до класичного фортепіано.

Тема 2. Доба клавіру як характерне породження епохи бароко.

Семінар. Порівняльна характеристика головних клавірних шкіл епохи бароко: англійської, французької, німецької та італійської.

Семінар. Порівняльна характеристика виконання сонат Д. Скарлатті піаністами В. Горовицем, А. Бенедетті-Мікеланджелі, І. Погорелічем та ін..

Тема 3. Клавірна творчість Й.С. Баха.

Семінар. Особливості виконання клавірних творів Й.С. Баха.

Семінар. Порівняльна характеристика виконання прелюдії та фуґи фа дієз мінор з II тому ДТК Й.С. Баха В. Ландовською, А. Шиффом та Г. Гульдом.

Семінар. Шоста партита Й.С. Баха для клавіру як приклад найвищого досягнення епохи бароко у сюїтному жанрі (виконавський аналіз).

Тема 4. Передкласична доба піанізму.
Тема 5. Фортепіанна творчість Й. Гайдна.
Тема 6. Фортепіанна творчість В. А. Моцарта.
Тема 7. Формування класичного піанізму у фортепіанній творчості Й. Гайдна та В. А. Моцарта.
Семинар. Порівняльна характеристика інтерпретації Сонати № 8 Моцарта піаністами А. Шнабелем, Г. Гульдом, Д. Баренбоймом та М. Ж. Пірес.
Семинар. Порівняльна характеристика виконання концерту Моцарта №23 ля мажор піаністами В. Горовицем, М. Полліні, Ф. Гульдою та К. Закаріасом.
Тема 8. Пізній період фортепіанної творчості Л. ван Бетховена.
Семинар. Фортепіанна творчість та піанізм Л. ван Бетховена.
Семинар. «Аппасіоната» Л. ван Бетховена як вершина його фортепіанної творчості.
Тема 9. Західноєвропейське фортепіанне мистецтво доби Романтизму.
Семинар. Виконавський аналіз сонати сі мінор Ф. Ліста.
Семинар. 24 етюди Ф. Шопена як компендіум романтичної фортепіанної техніки XIX ст.
Тема 10. Фортепіанна творчість Ф. Шуберта, Ф. Мендельсона та К. М. Вебера.
Тема 11. Фортепіанне мистецтво Ф. Ліста.
Семинар. Виконавський аналіз сонати сі мінор Ф. Ліста.
Тема 12. Фортепіанна творчість Ф. Шопена.
Семинар. Піаністичне мистецтво Ф. Шопена.
Семинар. Порівняльна характеристика інтерпретацій Балади № 1 Шопена піаністами А. Корто, А. Б. Мікеланджелі, В. Горовицем, К. Цимерманом
Тема 13. Фортепіанна творчість Р. Шумана.
Тема 14. Фортепіанна творчість Й. Брамса.
Тема 15. Фортепіанне мистецтво другої половини XIX століття.
Семинар. Виконавський аналіз інтерпретації великих циклічних форм.
Семинар. Фортепіанне мистецтво в Україні у XIX столітті.
Тема 16. Фортепіанна творчість та піанізм композиторів епохи модерну.
Тема 17. Фортепіано в мистецтві авангарду.
Семинар. Взаємодія композиторського та виконавського начал в інтерпретації авторських творів композиторами-виконавцями.
Тема 18. Фортепіанне мистецтво Західної Європи 1 половини XX століття.
Семинар. Розвиток фортепіанного мистецтва в Україні в першій половині XX століття.
Семинар. Київська фортепіанна школа у XX столітті.
Семинар. Виконавське мистецтво В. Ландовської.
Тема 19. Фортепіанний імпресіонізм К. Дебюссі.
Семинар. Порівняльна характеристика інтерпретацій 1 тому прелюдій Дебюссі піаністами А. Корто, А. Б. Мікеланджелі, В. Гізекінгом та С. Ріхтером.
Тема 20. Фортепіанна творчість М. Равеля.
Семинар. Порівняльна характеристика інтерпретацій циклу М. Равеля «Нічний Гаспар» піаністами В. Гізекінгом, А. Б. Мікеланджелі та М. Аргеріх.
Тема 21. Виконавське мистецтво Артура Шнабеля, Ігнаца Падеревського та Ігнаца Фрідмана.
Тема 22. Виконавська творчість Леопольда Годовського.
Тема 23. Романтичний піанізм Й. Гофмана.
Тема 24. Виконавська творчість Ф. Бузоні.
Семинар. Фортепіанна творчість композиторів нововіденської школи та П. Хіндеміта.
Семинар. Виконавське мистецтво В. Гізекінга.
Тема 25. Романтичне мистецтво А. Корто-піаніста.
Тема 26. Романтичний піанізм В. Горовиця.
Семинар. Романтичне мистецтво А. Рубінштейна.
Семинар. Піаністичне мистецтво Е. Фішера та В. Кемпфа.

Тема 27. Формування художніх принципів експресіонізму у фортепіанному мистецтві Західної Європи першої половини ХХ століття.

Тема 28. Фортепіанна творчість та піанізм Б.Бартока.

Семинар. Композиторська та виконавська інтерпретація жанру фортепіанної сонати у ХХ сторіччі.

Семинар. Композиторська та виконавська інтерпретація жанрів мініатюри та етюд у ХХ сторіччі.

Тема 29. Композиторська та виконавська інтерпретація поліфонічного жанру у ХХ сторіччі.

Тема 30. Генріх Нейгауз – піаніст та педагог.

Семинар. Виконавський стиль Емілія Гілельса.

Тема 31. Піаністичний стиль Святослава Ріхтера.

Семинар. Визначальні риси сучасної вітчизняної фортепіанної школи.

Тема 32. Виконавський стиль А.Б. Мікеланджелі.

Семинар. Піаністичне мистецтво другої половини ХХ століття. Новаторство виконавської естетики Глена Гульда.

Семинар. Риси самобутності і сучасності у виконавському мистецтві Глена Гульда.

Семинар. Творчі портрети М. Ж. Пірес, М. Аргеріх та М. Ушиди.

Семинар. Творчі портрети Д. Ліпатті, А. Бренделя та А. Шиффа.

Тема 33. Розвиток фортепіанного мистецтва у творчості видатних композиторів ХХ століття.

Тема 34. Основні напрямки сучасного фортепіанного виконавства.

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, диспут, презентація з обов'язковим використанням інформаційно-комунікативних технологій при підготовці до занять, виконавська редакція, реферат, музична вікторина.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали, а також письмові роботи студентів завантажуються на GOOGL DISK ifm1.2nmau@gmail.com.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	5
2.	Реферат за обраною тематикою	5
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	5
4.	Модульна практична робота	10
5.	Модульна тематична робота	10
6.	Відвідування лекцій	5
7.	Підсумкова модульна контрольна робота	10
8.	Екзамен (залік)	50
	Всього	100

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Навчання іноземною мовою (за потреби)

За потреби навчальна дисципліна може викладатися англійською мовою. За бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою англійськомовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Неформальна освіта

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів, концертів тощо.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна (базова) література

1. Вахраньов В. Клавир і клавирна музика на Україні з середини XVII -ї чверті XVIII ст. в історичних та літературних матеріалах. Музична Харківщина. Збірник наукових праць Харківського інституту мистецтв. Х.,1992.
2. Зільберман Ю. Сім нарисів гри Володимира Горовиця. К., 2011.
3. Історія української музики. - 1 т. К.,1989.
4. Кашкадамова Н. Історія фортепіанного мистецтва XIX сторіччя. Тернопіль, АСТОН, 2006. 607 с.
5. Кашкадамова Н. Мистецтво виконання музики на клавирно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортепіано). Історія. Тернопіль, АСТОН,1998. 299 с.
6. Кашкадамова Н. Виконавська інтерпретація у фортепіанному мистецтві XX сторіччя. Львів, ККІНПАТРИ ЛТД, 2014. 340 с.
7. Клін В. Українська радянська фортепіанна музика (1917 - 1977). К.,1980.
8. Курковський Д. Питання фортепіанного виконавства. – К.,1983.
9. Степаненко М. Клавир в історії музичної культури України XVI - XVII ст. Українська музична спадщина. Вип.1. К.,1989.